

Prijs f 0.25

R. M. NOTOSOETARSO

HET DRAMA VAN INDIË

Uitgave van de Stichting

„INDIË IN NOOD, GEEN UUR TE VERLIEZEN!”

Andries Bickerweg 5 - 's-Gravenhage

HET DRAMA VAN INDIË.

Wie de nationale beweging in Ned.-Indië wil begrijpen en de waarde daarvan tot de juiste proporties wensch terug te brengen, moet eigenlijk van den beginne af de ontwikkeling der dingen in Ned.-Indië zelf hebben meegemaakt, teneinde te kunnen beoordeelen in hoeverre in dit deel van het Koninkrijk der Nederlanden inderdaad sprake is van het ontwaken van een volksbewustzijn, dat op nationalen grondslag streeft naar een „los-van-Nederland” en aldus als einddoel heeft een volledig onafhankelijk Indonesië. Want niet elke beweging, die zich zelve als een nationale beweging aandient, is dit inderdaad en wie de oorzaken van de thans ingezette actie en de gevolgen daarvan — vooral in de laatste maanden — nauwkeurig gadeslaat, zal tot de conclusie moeten komen, dat deze — na den val van Japan — oplaaierende „nationale” beweging met de leuze „merdeka” (onafhankelijk) en de symbolen rood/wit, niet zoo zeer is een werkelijk diep ingeworteld, gezond volksbesef, dat zich thans op deze wijze uit, als wel een actie, die is ingezet door een — in verhouding tot de millioenenbevolking van Indonesië — betrekkelijk kleine groep van personen, die om bepaalde (en begrijpelijke) redenen de voordeelige posities, die zij tijdens de Japansche bezetting hebben verworven, ten koste van alles tracht te behouden.

Deze brochure bedoelt een bijdrage te leveren voor een beter inzicht in de verhoudingen in Ned.-Indië, opdat de Nederlandsche Regeering en de verschillende Regeeringsinstanties aan de hand daarvan en van ander uitgebreid materiaal, waarover zij uiteraard reeds beschikken, met Gods hulp die maatregelen kunnen nemen, welke noodig worden geacht in het belang van het land en van het volk van Indonesië, dat na den „vrede” en na onnoemlijk veel te hebben geleden nu nog steeds wachtende is op de bevrijding.

Deze aantekeningen werden grootendeels gemaakt aan boord van het M.S. „Oranje”, met welk schip de steller dezes naar Nederland kwam. Aangezien op dit oogenblik niet wordt beschikt over documenten en andere belangrijke officiële stukken, wordt in deze brochure niet verwezen naar het jaar waarin, of den datum waarop de vermelde gebeurtenissen in Ned.-Indië zich hebben afgespeeld. Nochtans wordt de verwachting uitgesproken, dat het geschrevene voldoende materiaal zal opleveren voor het vormen van een algemeen beeld omtrent de politieke situatie in Ned.-Indië.

Toen Japan vasten voet op Ned.-Indischen bodem had verkregen, was het van den beginne af een ieder duidelijk, dat de opzet van den overweldiger was een algeheel uitroeien van den Westerschen (Nederlandschen) invloed, welke zich had doen gelden in alle geledingen van het maatschappelijk leven en welke door de eeuwen heen diep in het volksleven was geworteld, zonder daar nochtans het typische karakter en den aard aan te tasten. In de plaats daarvan trachtte de bezetter te stellen de Japansche „cultuur” met haar goden-, zon-, vlag- en keizervereering.

Het prachtige Ned.-Indische bestuursapparaat, dat ontegenzeggelijk vóór de invasie van de Japanners zoo goed en deugdelijk functioneerde, werd geheel naar Japansch model „gereorganiseerd”. Alle takken van Gouvernementsdienst werden nog verder gedecentraliseerd

en wel op een zoodanige wijze, dat de eene tak van dienst niets meer te maken had met de andere. Met behoud van de Ned.-Indische departementeele indeeling stond aan het hoofd van elk departement of van elken tak van dienst uiteraard een Japanner, dit ondanks de Japansche propaganda, dat — nu Indonesië van de „Nederlandsche onderdrukking was bevrijd” en Azië voor de toekomst uitsluitend voor de Aziaten zou zijn — het oogenblik was aangebroken een einde te maken aan elke rasdiscriminatie, waarvoor in de plaats werd gesteld „sama bangsa, sama warna dan sama rasa”, hetgeen vertaald beteekent „één volk, één van huidkleur en gelijke rechten en plichten”.

Dit Japansche hoofd was een potentaat op zichzelf en wie mocht meenen, dat de onder de Ned.-Indische Regeering hooggeplaatste Indonesische ambtenaren in dien tijd ook maar iets te zeggen zouden hebben dan wel eigen initiatief zouden kunnen ontwikkelen en verantwoordelijkheid dragen, vergist zich, omdat toen als regel gold „menoeroet printah toean Nippon sadja” (wij hebben slechts de order van Nippon op te volgen). Onder deze omstandigheden en bij gemis aan een coördineerende overkapping van de verschillende takken van overheidsdienst kon het bestuursapparaat niet goed functionneeren.

Ook het particuliere bedrijfsleven onderging hetzelfde lot, want er werd geen onderscheid gemaakt tusschen voormalig Ned.-Indisch gouvernementseigendom en dat van particulieren. Alles was Japansch eigendom geworden, behoudens in zeer enkele gevallen als de bezitter een Indonesiër was; hij werd dan evenwel in de vrije uitoefening van zijn eigendomsrechten sterk belemmerd. Deze onteigening op groote schaal, zonder eenige schadevergoeding aan voormalige eigenaren in welken vorm dan ook, gepaard met het verbod van het gebruik van de Nederlandsche of Engelsche taal — waarvoor in de plaats kwam de verplichting om Japansch te leeren —, de wijziging van Europeesche straat- en andere namen in Japansche of Indonesische, hadden eenerzijds het politieke oogmerk de bevolking de oppermacht van Japan te toonen, anderzijds de hulpeloosheid van de Geallieerden, c.q. Nederlanders. Op deze wijze trachtte men elke herinnering aan den band met Nederland (in de propaganda heette het „Imperialisme”) te vernietigen.

Daarnaast werd de propaganda er op gericht de massa te overtuigen, dat Nederland, Engeland en Amerika de gezamenlijke vijand van de Oostersche volken waren, en dat het op dien grond de plicht van de Aziaten was — dus ook van de Indonesiërs — dezen vijand te bestrijden „tot den laatsten druppel bloed”. Deze en soortgelijke leuzen sloegen evenwel bij de bevolking nauwelijks in en daarom werden in den beginne verschillende pogingen gedaan om te komen tot een algemeene actie, die de bevolking zou bewegen te gaan in een richting, die Japan wenschte. Elke activiteit op politiek gebied, behoudens uiteraard die welke door Japan werd gewild om de massa te „biologeeren” in een voor Japan gunstigen zin, werd toen verboden. In dien tijd waren er dan ook, noch in het openbaar, noch ondergronds, teekenen aanwezig, dat een politiek op nationalen grondslag, zooals deze na den val van Japan werd ingeluid, werd gevoerd.

Na verschillende „proefnemingen” met vooraanstaande Indonesiërs werd tenslotte Ir. Soekarno door Japan gekozen om de leiding op zich te nemen van de algemeene propaganda-actie om de massa te be-

invloeden. Veler oogen richtten zich toen op Ir. Soekarno en de steller van deze brochure had den stilligen indruk, dat velen, die tijdens de bezetting de Ned.-Indische Regeering trouw zijn gebleven, tot op zekere hoogte wel met Ir. Soekarno hadden willen samenwerken, indien deze samenwerking zou leiden tot ondergrondsche actie tegen Japan. De verwachting was n.l. dat zoo Ir. Soekarno waarlijk zijn nationale beginselen trouw bleef en zoo hij werkelijk het belang van land en volk voor oogen hield, hij de aangewezen man zou kunnen zijn om de leiding van een actie tegen Japan op zich te nemen.

Deze verwachting werd evenwel niet bewaarheid en in plaats van zich te beperken tot politieke activiteit op nationalen grondslag — zij het ook onder contrôle van Japan — toonde Ir. Soekarno zich een zeer willig werktuig in handen van Nippon (Japan); in dit opzicht had Japan inderdaad een zeer goede keuze gedaan, want gedurende de Japansche overheersching heeft Ir. Soekarno en in woord en in geschrift handelingen gepleegd, die tengevolge zouden kunnen hebben, dat men hem t.z.t. vermoedelijk als oorlogsmisdadiger ter verantwoording zal kunnen roepen. Als uitstekend volksredenaar was Ir. Soekarno bovendien de aangewezen man om het volk te drijven in de richting die Japan wilde. Deze richting was een ieder bekend en deze was „de uiteindelijke overwinning”, zooals het in de propaganda luidde „kemenangan terachir”. En daarom werd alles aan het bereiken van dit doel opgeofferd.

Deze uiteindelijke overwinning heeft van Indonesië ontzettend veel offers geëischt, want niet alleen goederen, doch ook menschenmateriaal werd geofferd aan de „peperangan soetji” (heilige oorlog), zooals Japan den strijd tegen de Geallieerden naderhand kwalificeerde.

Radiotoestellen werden verzegeld en tegenpropaganda was er niet, terwijl het clandestien luisteren naar buitenlandse uitzendingen werd gestraft met martelingen, zooals die alleen door de Kempeitai (Japansche Gestapo) konden worden uitgedacht. Elke uiting van ontevredenheid, het niet buigen voor de Japansche vlag, of het niet willen teekenen van een loyaliteitsverklaring t.o.v. de Japansche Regeering, deden betrokkene naar de cel verhuizen of zijn leven verliezen door onthoofding.

Onder deze omstandigheden lag het voor de hand, dat Ir. Soekarno c.s. vrij spel hadden, de gelegenheid hem gegeven om alles wat Indonesië bezat in te zetten ten behoeve van de oorlogvoering van Japan ten volle uit te buiten, hetgeen hij dan ook heeft gedaan.

Het vraagstuk van de werkloosheid als gevolg van de totale economische ontreddering werd met medewerking van Ir. Soekarno c.s. als volgt opgelost:

1. emigratie en transmigratie, gedwongen deportaties van roomusha's (koelies) van Oost- en Midden-Java naar West-Java of buiten Java;
2. gedwongen indiensttreding in het Japansche leger als heiho (soldaat);
3. instelling van het instituut P(embela) T(entara) T(anah) A(er), hetgeen beteekent „Leger voor de verdediging van het vaderland”, wat ongeveer overeen kwam met de toen bestaande land- en stadswachten, doch ingesteld op een meer algemeene basis en op groter schaal.

Het heette dat alles „soekarela” (vrijwillig) geschiedde, doch het behoeft hier niet nader te worden betoogd, dat deze vrijwilligheid een gedwongen vrijwilligheid beteekende. Want elke desa, elk onderdistrict, elk district enz. moest een van tevoren bepaald aantal roomusha's, heiho's en petasoldaten „leveren”. Elke weigering — hoe gemotiveerd ook — werd gestraft met intrekking van de „beraskaart” (distributiekaart voor rijst). Om het „goede voorbeeld” te geven heeft Ir. Soekarno zelf roomusha-diensten verricht in de omstreken van Batavia.

Voor al het aantal slachtoffers onder de roomusha's moet ontzettend groot zijn geweest, gezien de toentertijd ingezette actie tot steunverleening aan de nagelaten betrekkingen van de niet teruggekeerde roomusha's. Cijfers kunnen op dit oogenblik zelfs bij benadering niet worden opgegeven, omdat de registratiekantoren van de roomusha's nog in handen zijn van de z.g. „republikeinen”, die op dit moment ook niets doen aan het vraagstuk van de roomusha's, behalve het — in het belang van de binnenlandsche propaganda — instellen van een „Republikeinsche Palang Merah” (Roode Kruis), dat de terugbrenging van deze roomusha's naar hun geboorteplaatsen beoogt, doch tot nu toe daartoe niet in staat blijkt te zijn; terwijl in dit opzicht samenwerking met Rapwi of het Ned.-Indische Roode Kruis, die daartoe zeker bereid zouden worden gevonden, in beginsel door de „republikeinen” wordt verworpen.

De roomusha's werden tewerkgesteld om nieuwe vliegvelden of spoorwegen aan te leggen of om cultuurtuinen, die op dat oogenblik als overbodig werden beschouwd, te rooien, om deze daarna met tweede gewassen te beplanten. Op de fysieke gesteldheid van deze roomusha's met het oog op de te verrichten zware grondendiensten werd niet gelet; geneeskundig of ander onderzoek vond vooraf niet plaats, terwijl huisvesting, voeding en kleeding niet de minste aandacht van de Japanners hadden. Tal van deserties onder de koelies kwamen dan ook voor, doch of deze daardoor aan hun lot (een wissen dood) konden ontkomen, is de vraag, want men zag zoowel op de groote wegen als op de pasars dagelijks tientallen lijken van ontvluchte en van uitputting gestorven koelies liggen. Men liet de lijken liggen, vier of vijf dagen lang, alvorens deze te begraven. In een stad als Batavia, waarheen de koelies uit het Bantamsche vluchtten, werd in dien tijd het aantal doode koelies geschat op 500/600 per dag.

Doch niet alleen de koelies van beroep werden tot bovengenoemden arbeid gedwongen. Zoowel de pak tani (landbouwer) als de ambtenaar en andere leden van de burgerbevolking werden onder het mom van „Soekarela” (vrijwillig) gedwongen tot het verrichten van heerendiensten, terwijl omgekeerd tevoren juist deze heerendiensten volgens het Particuliere Landerijen Reglement, als zijnde een „ontoelaatbaar overblijfsel van de Nederlandsche onderdrukking” waren afgeschaft. Tegenover de afschaffing van deze heerendiensten in de particuliere landen werd niets in de plaats gesteld, terwijl in de Gouvernementslanden — zooals bekend — desa- en andere diensten ten behoeve van de bevolking zelf bestonden. Hieruit kan worden afgeleid, dat de afschaffing van de heerendiensten op de particuliere landen slechts werd doorgevoerd uit propagandistische overwegingen en geenszins om daardoor misstanden werkelijk uit den weg te ruimen.

De propaganda ten behoeve van roomusha-diensten werd in dien tijd

krachtig voortgezet en Ir. Soekarno ging zelfs zoover om alle soorten werk bij dat van den roomusha achter te stellen. „Het is hierom,” aldus Soekarno, „dat een ieder, van hoog tot laag, jong of oud roomusha-werk moet verrichten in het belang van de zaak, waarvoor wij vechten, d.i. de kemenangan terachir.” Zooals elders reeds vermeld gaf Ir. Soekarno daartoe zelf het voorbeeld door in de omgeving van Batavia te gaan „grondverzetten”.

De pak tani moest niet alleen koelie-arbeid verrichten, doch hij werd ook gedwongen zijn padi aan de Japansche Regeering te verkoopen. Door verschillende organisaties (overheidsinstanties) en door het bestuur werd gepropageerd, dat Japan ten behoeve van de oorlogvoering tegen de Geallieerden beras (rijst) noodig had, waardoor het de plicht van den pak tani was offers aan de uiteindelijke overwinning te brengen. Het opkopen van deze padi op groote schaal geschiedde tegen van tevoren door Japan vastgestelde vooroorlogsche prijzen en dat, terwijl in dien tijd het inflatie-gevaar groote afmetingen had aangenomen.

Maar ook de jeugd ontsnapte niet aan mobilisatie en werd ten behoeve van de Japansche oorlogvoering ingezet. Men gaf den schooljongens in plaats van leerboeken houten geweren en bamboestokken, waarmede zij zich oefenden om den „moesoeh kita” (onzen vijand), te vernietigen. Het was in dien tijd, dat het strijdlied van Ir. Soekarno „Hantjoerlah moesoeh kita, jaitoe Belanda, Inggris dan Amerika” (vernietig onze vijanden, t.w. Nederland, Engeland en Amerika) populair werd. Ook de strijdkreet van Ir. Soekarno „Inggris kita akan linggis dan Amerika kita akan strika” (Engeland zullen wij omver werpen en Amerika vermorzelen), werd bij elke gelegenheid aangeheven.

Bij dit alles kwam nog de instelling van de zoogenaamde Keibodan (hulppolitie) en de Seinendan (jeugdbeweging), uit welke laatste later de beruchte „Barisan Pelopor” (voorloopers) voortkwam. Keibodan en Seinendan ontvingen militaire training, dagelijks werden marschoefeningen gehouden met houten geweren en bamboestokken. Aan manoeuvres moest een ieder — ook de gewone burgerbevolking — meedoen en Heiho's, Petasoldaten, Keibodan en Seinendan werden getraind in het voeren van een guerilla.

Het bovenstaande, vooral de kwestie van de roomusha, zou o.i. reeds voldoende reden zijn geweest voor Ir. Soekarno, indien deze waarlijk de nationale zaak van Indonesië had gediend, om zich tegen Japan te verzetten, of zich terug te trekken. Nòch het een nòch het ander gebeurde evenwel; integendeel Ir. Soekarno ging zelfs nog verder, door in 1944 in de Tyuu Sangi In (Japansche Volksraad) de volgende eed af te leggen: „Hidoep dan mati dengan Dai Nippon” (Leven en dood met Dai Nippon).

De eerste „merdeka-beweging” (onafhankelijkheidsbeweging) — die in de laatste maanden heette het gevolg te zijn van nationale bewustwording — werd waargenomen, toen door den Japanschen Minister-President in het Japansche parlement (midden 1944) de onafhankelijkheid van Indonesië in het uitzicht werd gesteld. De officieele verklaring luidde „Akan dapet kemerdekaaan dikemoedian hari” (Zal in de toekomst onafhankelijkheid krijgen). Deze toezegging werd op Java door den Saiko Sikikan (Jap. Gouverneur-Generaal) aan Ir. Soekarno medegedeeld, die op dat moment juist „roomusha-diensten” verrichtte.

Welke overwegingen Japan ertoe hebben geleid om de onafhankelijkheid van Indonesië in uitzicht te stellen, is niet te onzer beoordeeling, doch zeker was het, dat de toen ingezette merdeka-beweging het gevolg was van de belofte van Japan. Het was toen ook duidelijk, dat deze beweging niet het gevolg was van de actie van Ir. Soekarno zelf, zooals men het in Indonesische politieke kringen wil doen voorkomen.

Nog denzelfden avond van bovenbedoelde bekendmaking werd onder leiding van Ir. Soekarno in den dierentuin te Batavia een massameeting gehouden. Onder diens opruiende taal werd een motie aangenomen, waarin aan de Japansche Regeering werd verzocht voor de Indonesiërs de algemeene dienstplicht in te voeren, opdat „Indonesië waardig aan de zijde van Nippon tegen de Geallieerden kan strijden”. Deze motie werd ondanks den harden regen en het zeer slechte weer op dat oogenblik, nog denzelfden avond in optocht ter kennis van den Saiko Sikikan gebracht.

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk welk een politiek spel Ir. Soekarno gedurende de Japansche bezetting heeft gespeeld en niemand kan naar aanleiding daarvan twijfelen aan het karakter van Ir. Soekarno, die Indonesië met woord en daad aan Japan heeft overgeleverd; het vermeldde zou o.i. reeds voldoende zijn om Soekarno c.s. te beschouwen als collaborateurs (op zijn zachtst uitgedrukt), die het Indonesische volk aan Japan hebben verkocht en toegelaten, althans zich niet daartegen verzet hebben, dat door de Indonesische bevolking slavendiensten werden verricht.

Een jaar ongeveer na de bekendmaking van „kemerdekaan dike-moedian hari” werd door de Japansche Regeering een commissie ingesteld, die tot taak had de grondwettelijke grondslagen voor een „Indonesia Merdeka” te bestudeeren en vast te leggen. Deze commissie telde 61 leden (gelijk aan het aantal leden van den Volksraad tijdens de Ned.-Indische Regeering) en bestond voor een zeer groot deel uit Kiai's (Islamitische geestelijken/godsdienstleeraren), terwijl de jeugd (pemoe-da's) eveneens werd vertegenwoordigd. Het heette dat deze commissie zoo moest worden samengesteld, dat daarin alle lagen van de bevolking werden vertegenwoordigd. De arbeid van de commissie omvatte o.a. het onderzoek van de volgende onderwerpen:

1. grondwet,
2. staat en godsdienst,
3. financiën,
4. onderwijs,
5. economie,
6. belastingstelsel,
7. muntwezen enz.

Voor de bestudeering werd slechts enkele weken tijds gegeven, terwijl een en ander werd afgehandeld in de zitting van de voltallige commissie, die precies tien dagen heeft geduurd. Het resultaat van den arbeid van de commissie werd evenwel niet openbaar gemaakt. Steller dezer aantekeningen heeft door bijzondere omstandigheden een en ander van zeer nabij medegemaakt en kan dus op grond daarvan met recht het oordeel uitspreken, dat wat zich in en buiten de gebouwen van den Volksraad (de vergaderingen van deze commissie werden

namelijk gehouden in het gebouw van den Volksraad) afspeelde, niets anders was dan een „sandiwara” (comédie-spel). Van een ernstige bestudeering en formuleering van de vraagstukken was dan ook geen sprake, ook al omdat in de commissie geen deskundigen zitting hadden en zoo deze er mochten zijn geweest, zij toch geen zeggenschap hadden.

Eenige maanden later (in 1945) — nadat hoogergenoemde commissie met haar „arbeid” gereed was gekomen — werd door generaal Terauchi (opperbevelhebber van de Japansche strijdkrachten in het zuidelijk gedeelte van Azië) een „Badan Persiapan” (Commissie ter voorbereiding van de onafhankelijkheid) ingesteld. Aan het hoofd van deze commissie stond Ir. Soekarno, de tweede man was Drs. Moh. Hatta, terwijl Dr. Radjiman als derde werd aangewezen. De bedoeling was kennelijk deze onafhankelijkheid te ontvangen van Terauchi, die in Saigon zijn hoofdkwartier had, en niet van Tokio, vermoedelijk omdat toen de verbindingen met Tokio door den val van Okinawa reeds waren verbroken, althans ernstig werden bedreigd. Ir. Soekarno, Drs. Hatta en Dr. Radjiman werden naar Saigon ontboden om de laatste instructies met betrekking tot de onafhankelijkheid van Indonesië uit de hand van Terauchi te ontvangen.

Ik moet bij dit onderdeel van mijn betoog even stilstaan bij mijn levensbeschouwing, welke inhoudt, dat Gods woord, zooals het zich openbaart in de Heilige Schrift en zijn ordinantiën, in historie en in natuur richtsnoer moet zijn van het menschenlijke leven. Het is mijn diepe overtuiging, dat alle macht van God komt en dat indien er op aarde macht aanwezig is, deze alleen een afschijnsel is en afgeleid van de macht van God. Alle instellingen zijn van God, en Overheden en Regeeringen vinden hun oorsprong in God. Daarom is de Overheid dienaar van Gods. Het doet er niet toe wat en wie men is, noch wat voor geloof men belijdt, want voor den Almachtigen God zijn alle menschen gelijk en God heeft alle Godsdiensten in Zijn hand. Alleen de kracht van het geloof bepaalt de juiste verhouding van den mensch tot zijnen God en naar de kracht van dit geloof wordt hij beoordeeld. Daarom moet de mensch op alle terreinen van het maatschappelijk leven — ook op staatkundig terrein — Gods eer zoeken en Zijnen naam verheerlijken, opdat hij met den psalmist kan meezingen: „Uw Woord is mij een lamp voor mijnen voet en een licht op mijn pad.”

In vrijheid wil God worden gediend en daarom is de mensch vrij te doen wat hij wil. Hij kan ootmoedig en biddend neerknielen voor de Majesteit en het gezag van God, alzoo den rechten weg bewandelen of omgekeerd het kwade boven het goede verkiezen. Zelfs dit kwade wordt door God geduld, omdat God almachtig is. Het is op grond daarvan dat God wil, dat elk volk zich vrijelijk ontwikkelt naar eigen aard en naar tijd en wijze in Gods plan besloten. Immers juist in deze veelkleurige schakeeringen en oogenschijnlijke tegenstellingen, die in wezen geen tegenstellingen zijn, doch levende nuances om den aard van elk volk te accentueeren en dezen te onderscheiden van dien van andere volken, voltrekt zich Gods schepping om straks te worden vervuld.

Indien de ontwikkeling van Indonesië zich zou richten naar een „los-van-Nederland”, dan zou dit volkomen in de lijn van deze belijdenis liggen, en niemand, die inzicht heeft in het diepere wezen der dingen kan daartegen eenig bezwaar hebben; integendeel hij zou zich moeten

verheugen over de voltooiing van dit proces in een richting van zelfstandigheid en onafhankelijkheid. Want een onafhankelijk Indonesië ontvangt haar onafhankelijkheid niet van Nederland, noch verkrijgt zij deze uit eigen kracht, maar deze onafhankelijkheid ontvangt Indonesië alleen van God!

En indien deze onafhankelijkheid waarlijk van God zou zijn ontvangen, dan zouden tevens de voorwaarden en factoren door God reeds zijn geschapen om deze onafhankelijkheid door Indonesië te doen „dragen” en deze te doen strekken in het belang van land en volk, want niet elke onafhankelijkheid kan altijd een zegen zijn voor een volk.

Japan heeft aan Indonesië de onafhankelijkheid beloofd en de uiterlijke kenteekenen wezen er toen op, dat de inlossing van deze belofte slechts een kwestie van tijd zou zijn. Ten tijde evenwel dat generaal Terauchi Ir. Soekarno c.s. ontbood, capituleerde Japan en de onafhankelijkheidsverklaring van Indonesië kon niet worden uitgeroepen.

Wie in al deze dingen alleen maar ziet een samenloop van omstandigheden, een coïncidentie dan wel een oorzaak en het natuurlijk gevolg daarvan, is er zich niet voldoende van bewust, dat buiten den menschelijken beperkten gezichtskring zich ook nog andere machtsfactoren kunnen ontwikkelen, die op hoogere orde wijzen.

Wij voor ons zien hierin duidelijk een fingerwijzing Gods. En wij zien daarin tevens een waarschuwing, dat de onafhankelijkheid, die Indonesië van Japan zou ontvangen, niet die onafhankelijkheid is, die Indonesië noodig heeft om deze waarlijk goed en ten zegen te doen zijn voor land en volk. Nog daargelaten de omstandigheid, dat — naar nader is gebleken — de Gealliëerden nimmer de souvereiniteit van eenig land, dat zijn onafhankelijkheid van Japan heeft verkregen, zullen erkennen.

Nu aldus is geschied, lijkt het ons nutteloos aan de ontwikkeling der dingen een andere richting te geven dan wat in Gods wijs bestier eenmaal is bepaald. Elke actie om buiten de door God vastgestelde orde toch de onafhankelijkheid te verkrijgen, beteekent verzet tegen den Wil van God en zal derhalve uitloopen op niets dan tranen en bloed. Want wie en wat is machtiger dan God?

Indien wij de „nationale merdeka beweging”, door Soekarno na den val van Japan ingezet, waarvan Sjahrir het naderhand deed voorkomen, dat het een uitvloeisel van een diep ingeworteld nationaal bewustzijn zou zijn, in het kort samenvatten, dan komen wij tot de volgende merkwaardige conclusie:

1. Ir. Soekarno heeft gedurende de Japansche bezetting zich volkomen geschaard aan de zijde van Japan en zich al dien tijd met opoffering van de nationale belangen van land en volk gedragen als een willig werktuig van Japan.
2. Door Ir. Soekarno werden geen pogingen in het werk gesteld om te verhinderen, dat Indonesië door Japan werd geëxploiteerd en dienstbaar werd gemaakt aan de doelstellingen van Japan.
3. Integendeel, Ir. Soekarno heeft met woord en daad en met kracht ertoe medegewerkt om steeds de belangen van Japan te dienen, daarbij onder de bevolking haat zaaiende tegen de Gealliëerden,

en heeft aangezet om tegen de Gealliëerden te strijden tot den laatsten druppel bloed (sampai titik darah penghabisan).

4. Namens de 50 miljoen inwoners van Java heeft Ir. Soekarno in de Tyuu Sangi In (Japansche Volksraad) gezworen, dat hij met Japan zal leven en sterven, gedurende den oorlog en na den oorlog.
5. Waaruit dus onomstootelijk is komen vast te staan, dat Ir. Soekarno nimmer uit eigen nationale politieke overtuiging voor de onafhankelijkheid van Indonesië heeft gevochten.
6. Integendeel, dat deze onafhankelijkheid juist door Japan in uitzicht werd gesteld „voor de diensten, die Ir. Soekarno c.s. en het volk ten behoeve van Japan hebben verricht”.

Toen Japan de wapens had neergelegd en zich onvoorwaardelijk aan de Gealliëerden had overgegeven, was de situatie zoo, dat Japan verantwoordelijk bleef voor de handhaving van orde en rust in die gebieden, welke nog niet door een Gealliëerde troepenmacht werden bezet.

Voor ons was de politieke situatie op dat moment zeer duidelijk, n.l. dat zoolang de Gealliëerden op Java nog niet waren geland, er op Java slechts één regeering, en wel de Japansche regeering bestond, die verantwoordelijk werd gesteld voor de handhaving van openbare orde en rust. In dezen toestand mocht o.i. dus geen verandering komen, zoolang het wettige gezag nog niet in handen van de Gealliëerden was overgegaan en overdracht van bevoegdheden — in welken vorm dan ook — door Japan aan anderen dan de Gealliëerden, moest dus als uitgesloten worden geacht.

De omstandigheid, dat de landingstroepen van de Gealliëerden niet tijdig op Java waren aangekomen, werd nu door Ir. Soekarno aangegrepen om zijn actie tot „merdeka” in te zetten en hoewel Japan staatsrechtelijk niet meer bij machte was om bestuurs- en andere bevoegdheden aan Indonesiërs over te dragen, vond deze nochtans plaats — dit werd zelfs door Soekarno toegegeven; evenwel niet krachtens wettelijke bepalingen, doch door een overeenkomst, die door Ir. Soekarno werd genoemd „gentleman's agreement” tusschen Soekarno en diens „regeering” eenerzijds en de Saiko Sikikan/Gunseikan in persoon anderzijds.

Hierdoor wordt verklaard, waarom — toen de Gealliëerden op Java waren geland — alle regeeringsgebouwen in handen waren van de Indonesiërs, die — naar Japans voorbeeld — naderhand ook particuliere gebouwen en bedrijven annexeerden als „milik Repoebliek” (eigendom van de republiek).

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk, dat door Japans toedoen op Java een zeer verwarde situatie op politiek gebied was ontstaan, hetgeen vooral bij de niet ontwikkelde het misverstand heeft doen ontstaan, als zou de „Repoebliek Indonesia” inderdaad een wettige regeering zijn. Van een staatsgreep, zooals sommigen het hebben willen doen voorkomen, was evenwel geen sprake, omdat de logische consequentie van zulk een daad (massa arrestaties van Japansche Regeeringspersonen e.d.) ten eenen male is uitgebleven.

Kort na de terugkomst van Ir. Soekarno, Drs. Hatta en Dr. Radjiman uit Saigon kwam in Ned.-Indië officieel — d.w.z. door opname in de

plaatselijke bladen, die toen of streng onder censuur stonden of geheel werden geleid door collaborateurs, zooals o.a. de Asya Raya (leider Soekardjo Wirjopranoto) — het bericht door, dat Japan had gecapituleerd en dat — zooals de officiële lezing luidde — thans de tweede wereldoorlog was geëindigd, doordat overeenstemming tusschen Japan en de Gealliëerden was bereikt. Zelfs op het punt van volledige ineenstorting werd dit zeer tendentieuze bericht door Japan doorgegeven, dat evenwel op dat moment niet algemeen bekend werd, omdat kranten toen zoo moeilijk verkrijgbaar waren en de meeste radiotoestellen door ondeskundige verzegeling onbruikbaar waren geworden.

Doch langzamerhand besepte een ieder de waarheid en realiseerde men zich de blijde beteekenis van dit zoo onverwachte einde van den oorlog. De eerste reactie van de bevolking, zoo goed als algemeen was „Eindelijk voedsel, kleeding, medicijnen en vrij van de Japansche onderdrukking”.

Ware de Gealliëerde troepenmacht, volledig bewapend met haar tanks, vliegende fortin, geschut enz. enz. direct na de bekendmaking van Japans capitulatie op Java geland, de Ned.-Indische Regeering zou weliswaar een volkomen gededesorganiseerd Java teruggevonden hebben, doch niettemin een volkomen trouwe en loyale bevolking, die onder de Japansche bezetting onnoemelijk veel had geleden en in al die jaren naar redding en uitkomst van de zijde der Gealliëerden had uitgezien. Immers toen herademde een ieder en de hulp, die door bruin aan blank werd verleend, was roerend om aan te zien. Inzetting van een Gealliëerde overmacht op Java was bovendien noodig om de heiho's, Peta-soldaten, Keibodan, Seinendan — waarover nog nader — te doen beseffen op welke wijze Japan ten onder was gegaan en dat het met de „onoverwinnelijkheid” van Japan, die onze jeugd in zelfoverschatting opleidde, niet zoo was gesteld, als in de propaganda werd voorgesteld.

Eenige maanden evenwel verliepen alvorens door de Gealliëerden een begin werd gemaakt met de landingen op Java en dan nog slechts op enkele punten. Deze omstandigheid werd door Ir. Soekarno benut om zijn actie voor de „merdeka” met kracht voort te zetten en wel op zeer typisch Japansche wijze, door o.a. te betoogen, dat de „republiek Indonesia” feitelijk reeds had bestaan vanaf het oogenblik, dat de Ned.-Indische Regeering had gecapituleerd en dat de aanwezigheid van de Japanners op Java alleen werd verklaard door de noodzaak om den strijd tegen de Gealliëerden voort te zetten. Deze wijze van voorlichting is dermate verwrongen, dat het dezerzijds niet noodig wordt geoordeeld hierop nader terug te komen. Wel wordt hierbij slechts terloops opgemerkt, dat gedurende de geheele Japansche bezetting dezelfde Ir. Soekarno steeds heeft gesproken van een „Pemerintah Dai Nippon” (de Japansche Regeering) en niet „Pemerintah Repoeblik Indonesia” (Republikeinsche Regeering).

Ongeveer gelijk met de bekendmaking van Japan's capitulatie werd het instituut PETA onthouden en tevens werden de heiho-soldaten uit Japanschen dienst ontslagen met een geldelijke tegemoetkoming, overeenkomende met twee of drie maanden soldij. Voor de goede orde wordt hierbij nog aangeteekend, dat tevoren deze Peta-soldaten en heiho's nog werden bewapend, doch niet in het bezit werden gelaten van munitie. Aldus geschiedde ook met de politie.

De opheffing van het instituut Peta en het algemeen ontslag van de heiho's uit Japanschen dienst waren toentertijd voor steller dezes aan-

leiding een vooraanstaanden Indonesiër, die in verschillende Regeeringscommissies zitting had, er op te wijzen, welke gevolgen een en ander met zich mede zou kunnen brengen, waar vóórdien geen maatregelen waren getroffen, c.q. voorwaarden in het leven waren ge-roepen, om deze duizenden soldaten als nuttige leden in de maatschappij, die bovendien volkomen was ontredderd, op te nemen.

Immers deze Peta-menschen en heiho-soldaten werden eertijds gerecruteerd niet uit de allerbeste lagen der bevolking; integendeel, allerlei menschen afkomstig uit de lagere lagen der bevolking, waarvan velen lezen noch schrijven konden, werden op de een of andere wijze als soldaten in het Japansche leger ingelijfd. Deze menschen konden alleen bevelen van meerderen (Japanners) uitvoeren en misschien ook vechten — tot de dood er op volgt — maar waren overigens voor de maatschappij van geen nut.

Deze waarschuwing werd in den wind geslagen, hetzij wegens totale onbekendheid met het vraagstuk van demobilisatie, hetzij met opzet, omdat men (d.w.z. Japan en zijn volgelingen) in deze ontijdige ontbinding van dit deel van het gevechtsapparaat in de toekomst wellicht een kans en een gelegenheid zag om de bevelen van het Geallieerd Opperbevel op Java te saboteeren en aldus moeilijkheden in den weg te leggen voor het verkrijgen van een volledig herstel van het normale leven.

Deze zienswijze werd helaas bewaarheid, want alle teekenen wijzen er thans op, dat de verstoring van orde en rust gepaard met moord, doodslag en roof op bijna alle plaatsen van Java voor een groot deel is te wijten aan deze ontijdige ontbinding van Peta-soldaten en heiho's, die wegens hun Japansche militaire en fascistische opleiding in het gewone maatschappelijke leven geen middelen van bestaan meer kunnen vinden.

Bij deze heiho's/peta sluiten zich later aan de seinendan/barisan pelopor, samengevat in den algemeenen naam „pemoeda's” (jeugd) en uiteraard ook het schuim van de bevolking, dat in tijden van onrust en wanorde zijn kans schoon ziet.

Het zijn deze menschen, die volledig bewapend — terwijl nota bene voordien een makloemat (regeeringsverordening) van de Japansche Regeering bestond, waarbij het bezit van wapenen door hen, die tot het dragen daarvan niet gerechtigd waren, werd verboden en met strenge straffen bedreigd — de goedwillende bevolking, die talloze blijken heeft gegeven met de Europeanen te willen samenwerken, terroriseeren en verbieden levensmiddelen aan Europeanen te verkoopen. Wegen worden gebarricadeerd en bewaakt door pemoeda's met getrokken sabel — naar het heet om orde en rust te handhaven — een ieder wordt gedwongen rood-witte speldjes te dragen.

Een grondwet voor Indonesia werd vastgesteld, waarbij Indonesië tot republiek werd verklaard met een president als uitvoerende macht, bijgestaan door verschillende ministers en een nationaal comité als wetgevende macht. Ir. Soekarno heeft zich zelve door het nationaal comité tot president laten benoemen, terwijl Drs. Moh. Hatta de functie kreeg van plaatsvervangend president. De regeering-Soekarno heeft zich zelve aangediend als een democratische Regeering, die met de buitenlandsche mogendheden vriendschappelijke betrekkingen wenscht te onderhouden. Een voor Ned.-Indië ongekende wijze van intensieve propaganda ten behoeve van de „Republiek Indonesia” werd ingezet:

alle ambtenaren en particuliere werknemers werden gedwongen de republiek Indonesia te erkennen en schriftelijk hun trouw aan de republikeinsche regeering te betuigen, precies zooals Japan tevoren met de Indonesische ambtenaren had gedaan. Particuliere eigendommen en bedrijven werden eveneens door de zoogenaamde republikeinen bezet en zonder vorm van proces tot eigendom van de republiek Indonesia verklaard, vermoedelijk als gevolg van de democratische beginselen, die Ir. Soekarno c.s. aanhangt.

Trams en treinen werden beschilderd met „slogans” in het Engelsch. „Freedom for all nations”, „What is good for the Labour Party is also good for us” staat overal te lezen. Huizen, winkels, toko's en warongs werden versierd met de roodwitte vlag en zij, die de roodwitte kleuren niet wenschten te hijschen, werden met den dood bedreigd aangezien zij een gevaar voor de Republiek beteekenen. De uitroep „merdeka” verving alle vormen van begroeting. Een aanvraag om telefonisch te worden aangesloten, diende vooraf te worden gegaan door „merdeka”, anders werd men eenvoudig niet aangesloten.

In dien tijd kwamen vlagincidenten gevolgd door doodslag veelvuldig voor, en de politie deed hiertegen niets, deed in vele gevallen zelfs mee. Voor hen, die de situatie goed aanvoelden, was het toen duidelijk dat een en ander op een catastrofe moest uitloopen. De bevolking werd — zooals reeds eerder opgemerkt — door de „pemoeda's” (barisan pelopor) geterroriseerd en de „Permerintah Repoebliek Indonesia” kon de excessen niet tegengaan, terwijl de pemoeda's overmoediger werden toen bleek, dat — na een bekendmaking van Gen. Christison om alle wapens in te leveren en het verbod om wapenen te dragen — aan deze bekendmaking om onbegrijpelijke redenen niet de hand werd gehouden. Immers na dit bevel, dat via de „Repoebliek Indonesia” werd gegeven, liepen nog talloze pemoeda's rond, gewapend met handgranaten en geweren (thans echte geweren). Als gevolg van op hem uitgeoefenden druk, sprak Ir. Soekarno voor de radio om de bevolking tot rust en orde aan te manen. Resultaten bleven uit en het was toen reeds duidelijk, dat de „Pemerintah Indonesia” geen gezag had.

Om redenen, waarvan de beoordeeling buiten onze competentie ligt, doch die wij op zijn zachtst uitgedrukt gaarne zouden willen toeschrijven aan misverstand en het niet aanvoelen van de juiste situatie, beschouwde het Geallieerd Opperbevel in Ned.-Indië den gang van zaken in Indonesië als een „interne” aangelegenheid, waar het zich uit den aard der zaak niet in wenschte te mengen. Het adviseerde daarom het „geschil” tusschen de Nederlandsche, c.q. Ned.-Indische Regeering enerzijds en de nationalistische leiders anderzijds, langs den weg van overleg bij te leggen. Dat deze visie ten eene male onjuist was, moge niet alleen blijken uit hetgeen in deze regelen reeds is uiteengezet, maar ook uit de vele gebeurtenissen, die zich daarna verder afspeelden. Immers de afslachting van zoovele menschen — als het ware in het zicht van de Britsch-Indische wachtposten, zonder dat deze ook maar een vinger uitstaken om deze moorden in het openbaar tegen te gaan —, de beschieting en bedreiging van kampen — alle gebeurtenissen, die zoo recent zijn, dat wij daarop niet nader behoeven in te gaan —, verder roof en doodslag op klaarlichten dag, het ontvoeren van personen en ten slotte de intimidatie van de goedwillende burgerbevolking, die toch zoo gaarne met de Nederlanders zouden willen samenwerken (de wensch daartoe bestaat ondanks alles ook nu

nog!!), kunnen in het licht van hetgeen is uiteengezet, niet worden beschouwd als uitingen van groeiend volksbesef en gezond nationalisme, die langs legalen weg staatkundige hervormingen verlangen. Doch dit alles moet eerder worden gezien als gewelddaden, gepleegd door uit den band gesprongen, niet meer te controleeren personen, welke zelfs de „Regeering-Soekarno” niet in de hand heeft en die kennelijk stelling nemen tegen al wat rust en orde is. En daarom kan men niet meer spreken van een „interne” aangelegenheid, die alleen de Nederlandsche/Ned.-Indische Regeering en Soekarno c.s. aangaat. En indien wij terugdenken aan den toestand van vóór de capitulatie van Japan, toen Ir. Soekarno nog dreigend sprak van „moesoe kita, Inggris dan Amerika” (onze vijand, deze zijn Engeland en Amerika) en van „linggislak Inggris”, dan staat ons verstand stil bij het aanhooren van zulk een ongerijmdheid als „interne aangelegenheid”. Van een geschil tusschen de Nederlandsche, c.q. Ned.-Indische Regeering aan de eene en de nationalistische leiders aan de andere zijde is evenmin sprake en het is niet alleen bepaald teleurstellend, maar ook ergerlijk, als men in de pers en door de radio verneemt, dat zelfs hooge Nederlandsche en Ned.-Indische autoriteiten spreken van een „geschil” en van een „gezagscrisis in Indonesië”. Het gaat hier niet om een „interne aangelegenheid” noch om een „geschil” en veel minder om een „gezagscrisis”, maar het gaat — om het heel eenvoudig uit te drukken — om herstel van het wettig gezag, belichaamd (voorshands) in het Geallieerd Opperbevel, en wie zich tegen dit gezag verzetten beteekent zich verzetten ook tegen Engeland!! In dit licht bezien is er geen ruimte voor „onderhandelen”, omdat gezag geen koopwaar is, doch een door God tusschen Overheid en volk ingelegde consciëntie.

Met een persoon als Ir. Soekarno, die zich gedurende de Japansche bezetting heeft gecompromitteerd en heeft getoond een willig werktuig van Japan te zijn, kan inderdaad niet worden „onderhandeld”. Ir. Soekarno wenschte dit om voor de hand liggende redenen evenwel niet te begrijpen en trachtte daarom zijn eenmaal verworven positie te behouden en zoo mogelijk te consolideeren, door het voornemen het „volk” zich te laten uitspreken door middel van algemeene verkiezingen, welke in Januari zouden worden gehouden.

Hoe en op welke wijze deze algemeene verkiezingen zouden worden geregeld, werd niet nader toegelicht, doch wel stond het vast, dat de bedoeling van Ir. Soekarno was deze algemeene verkiezingen te doen geschieden in zoogenaamd „georganiseerd” verband, d.w.z. door alle (politieke) partijen (die niet bestonden) zich te laten uitspreken. Daarom werd in zijn hoedanigheid van „president” door Ir. Soekarno tezelfdertijd een partij opgericht, de „Nationale Partij”, waartoe een ieder kon toetreden en die straks — zooals Ir. Soekarno nader uitlegde — aan de algemeene verkiezingen zou kunnen deelnemen. Aan het bovenstaande lag kennelijk de bedoeling ten grondslag, dat zij die niet tot de partij waren toegetreden, van het kiesrecht zouden worden uitgesloten. Het zal een ieder wel duidelijk zijn, dat op deze wijze de stem van het gewone volk, dat overigens nog lang niet rijp is om zich voor politieke en staatkundige vraagstukken te interesseeren, niet tot haar recht zou komen.

Intusschen was de politieke situatie er niet beter op geworden, integendeel de terreur nam steeds grootere afmetingen aan en de „regeering-Soekarno” bleek geen gezag en macht te hebben om orde

en rust te herstellen. Toen nam men zijn toevlucht tot allerlei misleidende middelen en gaf o.a. de schuld aan de Nica, die in Indonesië wenschte terug te komen „alleen en uitsluitend om het volk opnieuw te onderdrukken”, daardoor onrust onder de bevolking brengende. „Het volk wenscht niet, dat het Westersche imperialisme terugkeert,” aldus luidde de propaganda. Nica-geld werd verboden, de aanname daarvan met strenge straffen bedreigd. De treinen werden beschilderd met „Van Mook and v. d. Plas, what are you doing here?” en „we don't want you”, terwijl muren van stations werden beschilderd met teekeningen, die niets anders dan moord en bloed voorstelden.

Intusschen bleef de „Regeering-Soekarno” praten, hetzij met het Geallieerd Opperbevel, hetzij met de buitenlandsche pers, vermoedelijk om deze laatste sterk te beïnvloeden. Bij één der conferenties met buitenlandsche vertegenwoordigers van de pers gaf Drs. Moh. Hatta (wnd. president) een uiteenzetting over het standpunt van de „Pemerintah Repoebliek Indonesia”, samengevat in de navolgende 4 punten:

1. Nederlandsche troepen mogen niet meer in Indonesië landen.
2. De Nederlandsche troepen moeten uit Indonesië worden verwijderd en zoolang dit nog niet mogelijk is; mogen deze geen deel meer uitmaken van de Gealliëerde bezettingsmacht.
3. De Indonesische kwestie moet door een competent internationale commissie worden onderzocht en tot zoo lang zal de republikein-sche administratie moeten worden erkend als de facto regeering. De tegenwoordige onzekerheid en tegenstrijdige doelstellingen van vier verschillende lichamen in de onderscheidene deelen van Indonesië, n.l. het Indonesisch Gouvernement, de Gealliëerde bezettingsmacht, de Nica en de Japanners maken een stabiel en ordelijk bestuur onmogelijk. De Nica moet zich daarom terugtrekken.
4. De bezettingsmacht (zonder Nederlanders) behoort zich te bepalen tot de zelfgekozen doeleinden: hulp aan geïnterneerden, ontwapening van de Japanners.

Naar aanleiding van deze punten van Drs. Moh. Hatta heb ik een nota bij de Int. Service te Batavia ingediend; afschrift hiervan is helaas niet in mijn bezit. In die nota werd de onjuistheid van het standpunt van de „Pemerintah Repoebliek Indonesia” aangetoond. Ten aanzien van het bovenstaande teekenen wij slechts het volgende aan. Punt 1 is niet nieuw, n.l. toen steller dezès nog niet in moeilijkheden verkeerde en nog niet met den dood werd bedreigd, werden deze woorden reeds vernomen uit den mond van een vooraanstaanden Indonesiër, die nauw contact had met Ir. Soekarno/Drs. Hatta. Deze Indonesiër — tijdens het bewind van de Ned.-Indische Regeering zelf geïnterneerd vanwege zijn relaties met Japanners — zou zelfs zelfmoord willen plegen, indien ooit de Nederlanders zouden terugkeeren. Wij willen hiermede slechts betoogen, dat **alleen Soekarno c.s.** de landingen van Nederlandsche troepen niet wenschten, en niet het volk, zooals dat vertegenwoordigd heet te zijn in de „Pemerintah Repoebliek Indonesia”. Dit was vermoedelijk de reden, waarom de Nederlandsche troepen in Malakka en elders worden vastgehouden en hun niet werd toegestaan op Java te landen. Wie schuld draagt aan deze eenzijdige en bovendien foutieve voorlichting, laten wij in het midden, wij constateeren slechts, dat het beleid in Ned.-Indië volkomen heeft gefaald.

Ongeveer gelijk met het afleggen van bovengenoemde verklaring door Drs. Moh. Hatta, wendde Ir. Soekarno zich tot Gen. Christison

— een en ander naar aanleiding van het zelfbewuste optreden van de Britsche troepen in en nabij Soerabaja — met een vlammend protest tegen de ontwapening van Indonesiërs. „De taak van de Engelschen,” aldus het protest, „is om de Japanners te ontwapenen en niet de Indonesiërs.” Doch hoe deze Indonesiërs aan de wapenen waren gekomen, werd niet in het protest toegelicht.

Uit de omstandigheid evenwel, dat de verzetslieden in het bezit waren van moderne gevechtswapens, die tot nu toe verondersteld werden in het bezit te zijn gebleven van de Japanners, tot deze zouden worden ingeleverd bij het Geallieerd Opperbevel, kon derhalve met vrij groote zekerheid worden afgeleid, dat het de Japanners zijn geweest, die deze wapens aan de Indonesiërs hebben „overgedragen”, een omstandigheid, die — naar wij op grond van de „gentleman's agreement Soekarno Saiko Sikikan/Gunseikan” mogen aannemen — de „Pemerintah Repoebliek Indonesia” niet onbekend kon zijn. 1)

Deze zekerheid werd nog nader geaccentueerd door de omstandigheid, dat, toen Ir. Soekarno de zoogenaamde Tentara Keamanan Rakjat (Leger voor de handhaving van orde en rust) instelde, alle leden van deze T.K.R. volledig bleken te zijn bewapend. Zooals de naam reeds aanduidt, bedoelde de T.K.R. te zijn een instituut, dat tot taak heeft orde en rust te handhaven, maar in de praktijk is in vele gevallen gebleken, dat het juist de leden van de T.K.R. zijn geweest, die de orde en rust verstoorde, door zelf mede te doen aan het uitoefenen van terreur en het plegen van gewelddaden.

Intusschen bleek in de omgeving van Ir. Soekarno zelf oppositie te bestaan, terwijl men in bepaalde kringen aldaar ook tot de erkenning kwam, dat Ir. Soekarno geen acceptabel persoon meer kon worden geacht, met wien „onderhandelingen” zouden kunnen worden geopend. Niet aanvaardbaar voor de Nederlandsche Regeering, noch voor het buitenland, dat zijn oorspronkelijke sympathieën t.o.v. de „vrijheidsbeweging”, als gevolg van de recente excessen, belangrijk had gewijzigd. Men sprak toen van een „kabinetscrisis”, maar, zooals steller dezes reeds aan de Intelligence Service te Batavia rapporteerde, was het niet zoo zeer een „kabinetscrisis” als wel — zooals de bekwame hadji Agoes Salim het uitdrukte — een crisis, waarvan het bestaan van de „Repoebliek Indonesia” afhing, zoodat het er niets of zeer weinig toe deed, welk en wat voor kabinet op dat oogenblik optrad.

Bij het optreden van Soetan Sjahrir als „kabinetformateur” in deze crisis werd Ir. Soekarno min of meer naar den achtergrond gedrongen en werden tevens diens „presidenteele” bevoegdheden niet onbelangrijk gereduceerd, vermoedelijk met de kennelijke bedoeling van Sjahrir ook zich zelve, dus iemand die — dit moet worden toegegeven — nimmer met de Japanners heeft samengewerkt — in te schakelen bij de onderhandelingen tusschen het Geallieerd Opperbevel/Nederlandsche Regeering eenerzijds en de „Repoebliek Indonesia” anderzijds.

Het algemeen gevoelen was, dat Ir. Soekarno in verband met zijn houding gedurende de Japansche overheersching als „onderhandelaar” in deze critieke omstandigheden, waarvan het lot van de „repoebliek” afhing, voor goed had afgedaan; daarom werd thans getracht — om

1) Deze visie blijkt naderhand juist te zijn, want Gen. Christison gaf bevel de Japansche opperbevelhebbers op Java in arrest te stellen, omdat deze wapens aan de Indonesiërs hebben afgegeven.

althans nog een schijn van waarheid te geven aan de bedoelingen van de nationale beweging en te doen voorkomen, alsof deze een uitvloeisel zou zijn van het nationaal bewustzijn — een ander als onderhandelaar te kiezen in de plaats van Ir. Soekarno, en wel een persoon, die voor zoover het zijn politiek verleden tijdens de Japansche bezetting betreft, zich in geen enkel opzicht had gecompromitteerd.

Het zou niet beleefd zijn Sjahrir te beschouwen als een „lokaas” voor de Gealliëerden, c.q. Nederlandsche Regeering, maar de verdere ontwikkeling van zaken heeft niettemin geleerd, dat men in Regeeringskringen geneigd blijkt te zijn om met Sjahrir te komen tot het een of andere compromis.

De „eisch” van volledige onafhankelijkheid bleef evenwel bestaan en in dit licht bezien zie ik niet in — waar het staatsrechtelijk standpunt van de Nederlandsche Regeering en dat van de „Repoebliek Indonesia” zoo hemelsbreed van elkaar verschillen — waarom en waarover nog moet worden onderhandeld, tenzij binnen het kader van het Rijksverband een zoodanige oplossing zou kunnen worden gevonden, die aan de verdere ontwikkeling van Indonesië in geen enkel opzicht schade zou kunnen doen.

Want ik ben er van overtuigd, dat een onafhankelijk Indonesië op dit oogenblik catastrophale gevolgen voor Indonesië met zich zou brengen.

Doch afgezien van het bovenstaande komt het mij voor, dat in de allereerste plaats het gezag moet worden hersteld, terwijl het aan de Rijksconferentie aan de ronde tafel ware over te laten om te beoordeelen in hoeverre de voorgestelde wijzigingen in de staatsrechtelijke verhoudingen tusschen Nederland eenerzijds en Indonesië anderzijds aanvaardbaar zijn te achten. Want zonder gezag is geen regeren mogelijk en dit gezag moet worden gesteund door macht, niet alleen gedragen door wapenen — uitsluitend gericht tegen de volkomen uit den band gesprongen benden om aldus orde en rust te herstellen —, maar ook geschraagd door de innerlijke overtuiging, dat de taak van Nederland in Indonesië nog niet is afgelopen, integendeel dat deze taak in verband met de gewijzigde internationale politieke verhoudingen, mede met het oog op het Handvest der Vereenigde Volkeren, eerst thans een aanvang neemt.

Ik zou het zelfs nog sterker willen uitdrukken door niet te spreken van een taak, maar van een roeping, die het Nederlandsche volk door God is opgelegd om het gindsche doel van het Koninkrijk der Nederlanden tot zelfstandige ontwikkeling te brengen en verder te leiden in de richting, die in mijn geloofsovertuiging opgesloten ligt. Ik zie niet in waarom de tot nu toe bestaande samenwerking tusschen bruin en blank — zoo wreed verstoord door Japan — niet weer volledig zal kunnen worden hersteld en ik geloof en blijf gelooven, dat eens de verdwazing zal verdwijnen en dat door de genade Gods de bezinning zal terugkeeren. Dan zal tevens de tijd aangebroken zijn, dat blank en bruin broederlijk naast elkander samenwerken om aan Indonesië een nieuw staatkundig gebouw te geven, dit te veranderen of te verbeteren, evenwel niet naar onze eigen inzichten, maar onder de wijze leiding Gods en dat wij Hem dan dit gebouw in ootmoed en volledig schuldbesef mogen opdragen als blijk van onze diepe dankbaarheid, dat het ons — Indonesiër en Nederlander — werd gegeven dit staatkundige gebouw op te trekken.

a/b M.S. „Oranje”, December 1945.
Amsterdam, Januari 1946.

